

Беленкова Ольга Юрївна

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки будівництва, orcid.org/0000-0002-1142-5237
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА БАЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

***Анотація.** Визначено теоретико-методологічні основи оцінювання рівня конкуренції у будівництві. Історичний аналіз допоміг виявити наступні етапи розвитку теоретичних підходів до визначення поняття і способів оцінювання конкуренції, а саме: змагальний, структурний, поведінковий, які трансформувались у суспільно-орієнтований і інформаційно-репутаційний підходи, що органічним чином привело до створення нового теоретичного базису – теорії сталого розвитку. Визначено, що на сьогодні серед українських підприємств і організацій, які добровільним чином приєдналися до Глобального договору ООН, учасники будівельної діяльності (підприємства, асоціації, об'єднання будівельного сектору) взагалі відсутні. Тому на рівні окремого будівельного підприємства надзвичайно важливим завданням є розроблення методологічних підходів і заходів з управління стратегічною конкурентоспроможністю, створення інструментарію, який дає змогу адаптуватись до вимог сталого розвитку. У статті запропоновано комплекс індикаторів та методологічний підхід, що допоможуть підприємствам враховувати стан конкуренції на обраному ринку і оцінювати відповідність діяльності принципам і вимогам сталого розвитку.*

***Ключові слова:** підприємство; будівельне підприємство; сталий розвиток; стратегічна конкурентоспроможність; конкуренція*

Постановка проблеми

Зараз людство шукає більш ефективні засоби розвитку економіки, опосередкованою ознакою чого є активний науковий пошук нової парадигми, яка має усебічно задовольняти вимоги як глобальної економічної системи, так і потреби окремих країн, регіонів, секторів економіки, підприємств.

Останнім часом заявлено велику кількість наукових підходів до вибору платформи майбутнього розвитку, якими запропоновано розглядати «цифрову», «зелену», «репутаційну», «соціально відповідальну», «циркуляційну» моделі, які на, наш погляд, дещо змістили акценти підприємницької діяльності із головної мети функціонування – отримання прибутку, до екологічних, ресурсних, соціальних потреб суспільства. Об'єднання тріади економічних (прибуткова діяльність), екологічних і соціальних вимог стало органічною підставою до індогенезу узагальнюючої і найбільш повної наразі теорії – теорії сталого розвитку.

На сьогодні спостерігається нестача адаптованих до вітчизняних реалій інструментів з адаптації будівельних підприємств до вимог сталого розвитку, про що свідчить відсутність учасників будівництва серед українських учасників Глобального договору ООН із забезпечення цілей

сталого розвитку. Отже, проблема формування стратегічної конкурентоспроможності будівельних підприємств, пошук причин низького ступеня впровадження і можливостей забезпечення, визначення індикаторів, методів і моделей оцінювання конкурентних переваг на базі сталого розвитку є одним із провідних, актуальних напрямів сучасної науки та практики.

Оскільки проблема системної адаптації учасників будівництва до моделі сталого розвитку не набувала достатнього відображення у науковій літературі, потреба у її вирішенні обумовила важливість обґрунтування порядку формування і функціонування відповідних моделей адаптації, чим зумовлюється актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретико-методологічні основи наукового розуміння сталого розвитку, як концептуальної основи функціонування будівельного підприємства, сформовано у працях Г. Рижакіної [13], С. Стеценка [9; 10], Т. Цифри [6], В. Шевчука [23] та ін. Відзначаючи вклад цих вчених у дослідженнях соціо-еколого-економічного розвитку будівництва, можна зазначити, що наразі в економічній науці не повною мірою наявні теоретичні, методологічні і науково-

практичні розроблення, які б забезпечували теоретичне обґрунтування і методологічне підґрунтя державного регулювання переходу учасників інвестиційно-будівельного процесу на принципи сталого розвитку.

Мета статті

З огляду на важливість вирішення завдання щодо формування стратегічної конкурентоспроможності підприємств на засадах сталого розвитку, метою роботи є визначення теоретичних передумов її розвитку і становлення, а також розроблення комплексу заходів, що допоможуть підприємствам адаптувати діяльність під сучасні вимоги.

Виклад основного матеріалу

Узагальнення та аналіз підходів щодо оцінювання конкуренції допоміг виокремити переважаючу парадигму, що базується на концепції гарвардської школи бізнесу «структура – поведінка – результат». Еволюція теоретичних напрацювань за темою конкурентних відносин привела до появи двох головних концептуальних підходів у розвитку теорії конкуренції, що стали підставою для формування конкурентних переваг на базі сталого розвитку (рис.1). Перший підхід – інформаційно-репутаційний, який виник у останні роки, базується на синтезі структурного і поведінкового підходів як наслідок діджиталізації усіх сфер економічної діяльності. У результаті відбуваються структурні зміни економічних систем на мікро-, мезо- і макроекономічних рівнях, які впливають на зміну конкурентного середовища. Усе більше учасників ринку переформатовують бізнес-процеси під впливом інформатизації і цифровізації. У конкурентній боротьбі на перший план виходить репутаційна модель розвитку, оскільки цифрова трансформація ринкового середовища вимагає управління репутацією як ключовою конкурентною перевагою в умовах діджиталізації будівництва. Методологічною базою при цьому виступають як

показники структури ринків і показники поведінки, так і сукупність показників, характерних для оцінювання цифрової конкуренції (частина інформаційних технологій, частина ринку, притаманна інформаційним видам діяльності тощо), знімаються багато бар'єрів виходу на ринки, зменшуються трансакційні витрати тощо. Цифрова революція привела до реінжинірингу бізнес-процесів, формування репутаційної моделі розвитку з метою отримання конкурентних переваг.

Підхід суспільно орієнтований базується на поєднанні змагального і поведінкового підходів, у результаті чого конкурентні переваги формуються як сукупність соціально-еколого-економічних чинників розвитку ринків будівництва, а отже, виникають нові методи оцінювання, бар'єри, вимоги. На перший план виступають нецінові чинники формування конкурентних переваг (ресурсо- і енергозбереження, піклування про осіб із особливими потребами, задоволення соціальних потреб суспільства тощо).

Поєднання наведених підходів викликало виникнення теорії сталого розвитку. Головним імперативом сталого розвитку, задекларованим як провідний принцип Конференції ООН з навколишнього середовища й розвитку (1992 р.) у Ріо-де-Жанейро, є «забезпечення задоволення потреб нинішнього покоління, яке не підриває при цьому можливості задоволення потреб майбутніх поколінь». Нині в Україні, яка у 2015 році, як і інші країни-члени ООН, приєдналась до глобальної ініціативи із забезпечення цілей сталого розвитку, ведеться адаптація цілей сталого розвитку до національної специфіки. Вже створено національну систему завдань, індикаторів та цільових орієнтирів сталого розвитку на рівні національної економіки. Але на жаль будівельний сектор суттєво відстає у цьому процесі. Так, серед 66 українських комерційних і некомерційних підприємств і організацій, що приєдналися на добровільних засадах до Глобального договору ООН, підприємства, асоціації, об'єднання будівельного сектору взагалі відсутні.

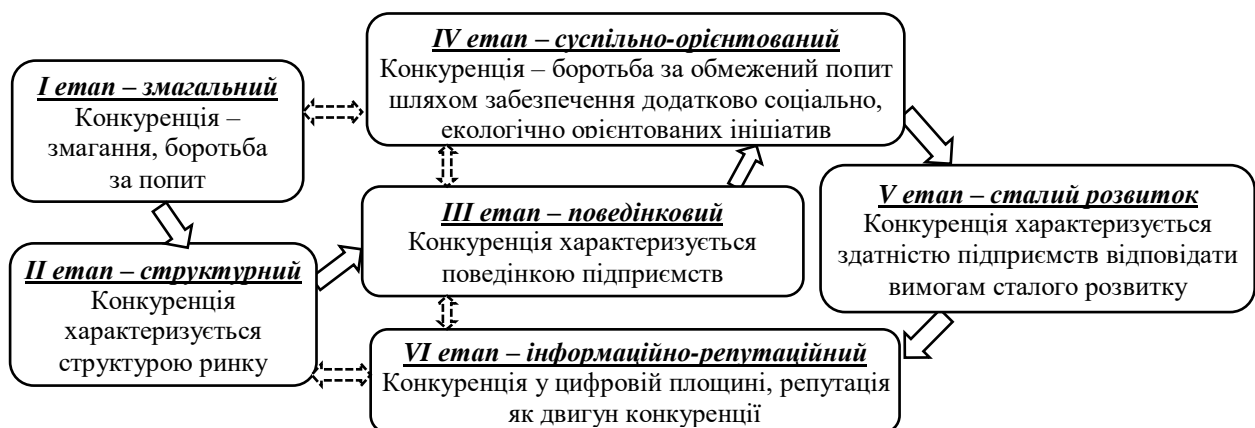

Рисунок 1 – Еволюція теорії конкуренції

При цьому потреба у адаптації будівельного сектору до нових моделей формування конкурентних переваг на базі принципів сталого розвитку досить гостро постає перед більшістю учасників будівництва, які виявились не готовими до системних, глибинних змін макросередовища.

Приєднання будівельного сектору України до світових тенденцій забезпечення сталого розвитку, яке відобразилося у низці стратегічних документів, серед яких можна виокремити «Стратегію сталого розвитку України 2030», потребує узгоджених та взаємопов'язаних дій державних і місцевих органів влади, суспільства, усіх суб'єктів господарювання і кожного громадянина.

Виявлено, що важливим провідним лейтмотивом концепції сталого розвитку будівельного сектору, чинником формування конкурентних переваг будівництва у стратегічній перспективі, а також двигуном, який має рухати впровадження цілей сталого розвитку на макро-, мезо- і мікроекономічних рівнях має стати формування таких інституційних умов, за яких учасники інвестиційно-будівельного процесу будуть отримувати максимальний інтегральний економічний ефект від впровадження у діяльність принципів сталого розвитку. При цьому ключові учасники будівництва можуть бути соціально відповідальними завдяки виконанню законів, а також інтеграції соціальних, екологічних, етичних, споживацьких прав і прав людини у корпоративній бізнес-стратегії та операціях. А держава має створити відповідні умови, за яких буде здійснюватися впровадження принципів сталого розвитку, які доцільно покласти в основу довгострокового розвитку будівництва в цілому, а формування конкурентної політики будівельних підприємств зокрема.

Серед напрямів реалізації стратегії сталого розвитку підприємств будівництва особливе місце належить концепції суспільно відповідального розвитку, яка охоплює усі аспекти розвитку і має на меті об'єднати у собі тріаду цілей соціально-економічно-екологічної спрямованості (рис. 1).

Своєю чергою під суспільно відповідальним розвитком будівництва слід розуміти розвиток будівництва на засадах усвідомлення сучасних і майбутніх економічних, соціальних і екологічних наслідків для інвесторів нерухомості, інших стейкхолдерів, населення, усього суспільства і навколишнього середовища, а під суспільно відповідальним розвитком нерухомості – розвиток об'єктів будівництва на засадах суспільної відповідальності згідно з принципами сталого розвитку. У зв'язку з цим слід виокремити «real estate development of environment» розвиток об'єктів нерухомості, спрямований на зниження впливу на

навколишнє середовище (зелене будівництво, будинки із нульовим енергоспоживанням, використання екологічних матеріалів тощо) і «real estate development of socialment» – розвиток нерухомості, спрямований на розвиток соціальної складової (розвиток доступності житла, інфраструктури, доступності для маломобільних груп населення) тощо (рис. 2).

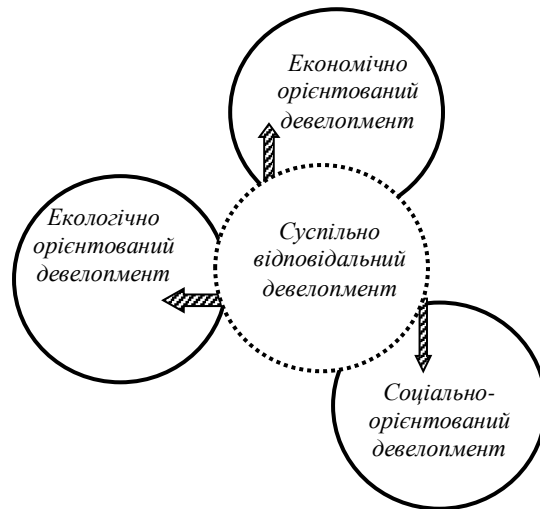

Рисунок 2 – Суспільно відповідальний розвиток як відповідь на еволюцію теорії конкуренції

Формування конкурентної політики у будівельному секторі на базі суспільно відповідального розвитку дасть змогу не тільки зменшити негативні впливи будівництва на довкілля, покращити показники соціально-економічного розвитку України та сприятиме швидшому досягненню цілей сталого розвитку, але й забезпечить максимізацію вигід учасників інвестиційно-будівельного процесу.

Отже, це допомогло сформулювати гіпотезу дослідження: забезпечення стратегічної конкурентоспроможності будівництва можливе при урахуванні учасниками інвестиційно-будівельного процесу вимог сталого розвитку.

Визначено головні тренди розвитку будівництва у 2000 – 2020 рр., без врахування яких формування конкурентної політики у стратегічній перспективі буде суттєво ускладненим. Такими довгостроковими тенденціями є (рис. 1):

1. Інтеграція України до Європейського економічного простору, зведення української національної системи стандартизації і оцінювання якості до вимог і правил, згідно з якими функціонують системи членів Європейського Союзу.

2. Енерго- та ресурсозбереження як пріоритетний напрям розвитку і підвищення економічної безпеки України. Впровадження енергоефективних технологій і ощадливого споживання енергетичних ресурсів, енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних

видів палива, впровадження маловідходних і безвідходних технологій, рециклінгу, використання вторинних ресурсів, потужностей з виробництва нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії.

3. Екологічне спрямування будівництва – впровадження нових екологічних технологій, застосування екологічно чистих матеріалів та сировини, використання яких дає змогу зменшити викиди парникових газів в атмосферу, виробництво удосконалених матеріалів.

4. Децентралізація і дерегуляція у будівництві – усе більшої ваги набувають місцеві органи влади, які отримали реальні важелі управління, у т. ч. і фінансові. Створення нових учасників ринку будівництва, серед яких професійні об'єднання і асоціації, саморегулюючі організації дасть змогу приймати велику кількість рішень щодо розвитку будівництва за участі безпосередньо будівельників.

5. Низька фінансова стійкість будівельних підприємств, яка насамперед пояснюється системним впливом на економіку фінансово-економічної та політичної криз, постійною трансформацією економічного, політичного, інституційного, нормативно-законодавчого середовищ, територіальною трансформацією тощо.

6. Цифровізація економіки, внаслідок якої відбувається трансформація зовнішніх і внутрішніх бізнес-процесів учасників будівництва, пришвидшується інформаційний обмін між ними, змінюються самі принципи діяльності будівельних підприємств.

7. Циклічний характер розвитку економічних систем, у т. ч. і будівництва, що вимагає адаптувати конкурентну політику до зміни фаз економічних циклів, враховувати циклічність при прогнозуванні розвитку ринків тощо.

На сьогодні методологічною підставою оцінювання конкуренції є система показників, які відповідно до концепції «структура – поведінка – результат» поділяють на три групи, а саме: показники структури (коефіцієнти концентрації ринку, індекс

Герфіндаля – Гіршмана, індекс Джинні тощо), показники поведінки компаній (найбільш складно оцінити формалізованими методами, здійснюється оцінка бар'єрів входу і виходу з ринку, рішення щодо розширення або скорочення інвестування тощо), показники результату (індекс Лернера, ціни, обсяги продажів, фінансові результати компаній на ринку тощо). Визначено, що у результаті еволюції теорії конкуренції сучасна система показників має враховувати можливість оцінювання процесу ринкової конкуренції у будівництві під впливом діджиталізації та стійкого розвитку.

Висновки

Наявний світовий і вітчизняний досвід впровадження елементів сталого розвитку у процеси соціально-економічного управління будівництвом не є системним, оскільки в більшості досліджень основну увагу дослідники акцентують на виконанні соціальних та (або) екологічних умов розвитку будівельного сектору. Проте концепція сталого розвитку будівництва є значно ширшою і, з одного боку, охоплює діяльність з формування у стейкхолдерів будівельних проєктів екологічних і соціальних потреб, які вони мають висувати до готової будівельної продукції, а з іншого – формування у учасників інвестиційно-будівельного процесу культури взаємодії на засадах сталого розвитку, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і соціальної відповідальності.

Отже, головним завданням на сьогодні є створення механізму адаптації конкурентної політики будівельних підприємств на засадах суспільно відповідального девелопменту до вимог сталого розвитку та забезпечення якісних і кількісних характеристик будівельної продукції, досягнення соціального, екологічного, економічного ефектів з урахуванням вигід учасників інвестиційно-будівельного процесу.

Список літератури

1. Закорко П. П. Модель оцінювання діяльності девелоперської компанії// П. П. Закорко, О. С. Гриценко, Ю. О. Запечна, Гао Шаоцін, Кулик М. М.// Будівельне виробництво. 2016. Вип. 61/2. – С.36 – 39.
2. Малихіна О. М. Еколого-економічне моделювання предикторів інвестиційних програм сталого розвитку девелопменту в концепті стандартів біосферосумісного будівництва [Текст] / О. М. Малихіна, С. В. Петруха, К. М. Предуна, Д. В. Кістіон, О. М. Хоменко, О. І. Кучеренко., Г. С. Петренко, Г. С. Рижаківа, Т. І. Веремєєва // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2018. № 38. С. 44 – 54.
3. Беленкова О.Ю. Теоретичні передумови розвитку поняття «соціально відповідальний девелопмент» [Текст] / О. Ю. Беленкова // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2018. № 38. – С. 79 – 91.
4. Малихіна О. М. Сучасні стратегієми оновлення конкурентного середовища будівельного девелопменту [Текст] / О. М. Малихіна, С. В. Петруха, К. М. Предуна, Д. В. Кістіон, О. І. Кучеренко, Г. С. Петренко, Г. С. Рижаківа, Т. І. Веремєєва, О. М. Хоменко// Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2019. № 42. С. 55 – 65.
5. Сапіга П. А. Формування корпоративної соціальної відповідальності як спосіб забезпечення стратегічної конкурентоспроможності будівельного підприємства / П. А. Сапіга // IV Міжнародна науково-технічна конференція «Ефективні технології в будівництві». Київ 27 – 28 березня 2019, С. 133 – 134.

6. Цифра Т. Ю. Формування та оцінка економічної стратегії забудовника на ринку житла : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. Київ, 2018. 194 с.
7. Marchuk T. Identification of the basic elements of the innovation analytical platform for energy efficiency in project financing./ T. Marchuk, D. Ryzhakov, G. Ryzhakova, S Stetsenko // *Investment management and financial innovations (open-access)*, 2017 14(4), pp. 12-20. Doi:[http://10.21511/infi.14\(4\).2017.02](http://10.21511/infi.14(4).2017.02).
8. Nikolaiev V. P., Hryhorovskiy P. Ye., Khyzhniak V. O., Ryzhakova G. M., Bielienskova O. Yu., Molodid O. S. *Technical and economic aspects of real estate properties : collective monograph – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. – 124 p.*
9. Stetsenko, S. (2019). Multiple criteria model for proving investment and construction project efficiency / P. Ye. Hryhorovskiy, S. P. Stetsenko, O. I. Menejlyuk, V. O. Khyzhniak, G. M. Ryzhakova. *Organizational and technological model engineering in the construction industry : collective monograph – Lviv-Toruń : Liha-Pres. SENSE. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-165-0/26-44>.*
10. Стеценко С. П. Ключові детермінанти формування антикризового потенціалу будівельних підприємств [Електрон.] / С. П. Стеценко, Н. В. Боліла // *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 7 (217). С. 23 – 45.
11. Гусарова Л. В. Екологічний компонент економічної безпеки як чинник сталого розвитку підприємств будівництва / Л. В. Гусарова, Н. В. Боліла // *Науковий погляд: економіка та управління*. Науковий журнал №2 (68). – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. – С. 121 – 124.
12. Крикун К. В. Засоби підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства / Крикун К. В., Оліферук С. Л., Н. Б. Сердюченко // *Ефективна економіка*, 2018 р. – № 5. – Index Copernicus, Google Scholar, РИНЦ <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6307>
13. Ryzhakova G. Implementation of principles of biospheric compatibility in the practice of ecological construction in Ukraine [Текст] / D. Chernyshev, I. Ivakhnenko, G. Ryzhakova, K. Predun // *International Journal of Engineering & Technology – UAE: Science Publishing Corporation, 2018- Vol 10, No 3.2: Special Issue 2 – pp. 584 – 586.*
14. Беленкова О. Ю., Титок В. В. Формування конкуренції на ринках первинної нерухомості: теоретичні передумови, моделі, чинники // *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. – 2020. – № 44. – С. 147–164. <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.147-164>.
15. Титок В. В. Удосконалення системи регулювання поводження з відходами як екологічного параметра доступності житла // *Управління розвитком складних систем*. 2019. № 40. С. 225 – 230 DOI: 10.6084/m9.figshare.11970606 <http://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-40/37.pdf>
16. Портер М. Е. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Е. Портер ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
17. Прахалад К. К. Майбутнє конкуренції. Творення унікальної цінності спільно із клієнтами / К. К. Прахалад, В. Рамасвами. – К. : Вид-во Олеся Капусти, 2005. – 258 с.
18. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Дж. Робинсон. – М. : Прогресс, 1986. – 473 с.
19. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини та природу добробуту націй / А. Сміт ; пер. з англ. – К. : Port-Royal, 2001. – 593 с.
20. Хамел Г. Конкурируя за будущее. Создание рынков завтрашнего дня / Г. Хамел, К. К. Прахалад ; пер. с англ. – М.: ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2002. – 288 с.
21. Верховлядова Н. Ретроспективний огляд розвитку теорії конкурентних переваг / Н. Верховлядова // *Вісник Академії митної служби України*. – 2004. – № 4. – С.25 – 30.
22. Гончарук Т.І. Конкуренція: сучасна економічна характеристика та особливості / Т.І. Гончарук // *Актуальні проблеми економіки*. – 2004. – № 2 (32). – С. 130 – 145.
23. Шевчук В. Я. Розвиток зароди порятунку: монографія / Шевчук В.Я., Черняк В.К., Ковальчук Т.Т., Педан М.П., Панков О.І. та ін. – К.: Геопринт, 2016. – 227 с.

Стаття надійшла до редколегії 25.05.2020

Bielienskova Olga

PhD, associate professor, assistant professor of construction economy, orcid.org/0000-0002-1142-5237

Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv

THEORETICAL APPROACHES TO ENSURING STRATEGIC COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. Theoretical bases of estimating the level of competition are determined. Historical analysis revealed the following stages of development of theoretical approaches to defining the concept and methods of assessing competition, namely: competitive, structural, behavioral, which were transformed into socially oriented and information-reputational approaches, which organically led to a new theoretical basis – the theory of sustainable development. It is determined that currently among Ukrainian enterprises and organizations that have voluntarily acceded to the UN Global Compact, participants in construction activities (enterprises, associations, associations of the construction sector) are absent. Therefore, at the level of an individual construction company is an extremely important task to develop methodological approaches and measures to manage strategic competitiveness, creating tools that can adapt to the requirements of sustainable development. The article proposes a set of indicators and a methodological approach that will help companies take into account the state of competition in the selected market and assess compliance with the principles and requirements of sustainable development.

Keywords: enterprise; construction enterprise; sustainable development; strategic competitiveness; competition

References

1. Zakorko, P.P., Hrytsenko, O.S., Zapiechna, Yu.O., Hao, Shaotsin & Kulyk, M.M. (2016). Model for evaluating the activities of a development company. *Construction production*, 61/2, 36 – 39.
2. Malykhina, O.M., Petrukha, S.V., Predun, K.M., Kistion, D.V., Khomenko O.M., Kucherenko, O.I., Petrenko, H.S., Ryzhakova, H.S. & Veremieieva, T.I. (2018). Ecological and economic modeling of predictors of investment programs of sustainable development in the concept of biosphere-compatible construction standards. *Ways to increase the efficiency of construction in the formation of market relations*, 38, 44 – 54.
3. Bielienskova, O.Yu. (2018). Theoretical prerequisites for the development of the concept of "socially responsible development". *Ways to increase the efficiency of construction in the formation of market relations*, 38, 79 – 91.
4. Malykhina, O.M., Petrukha, S.V., Predun, K.M., Kistion, D.V., Kucherenko, O.I., Petrenko, H.S., Ryzhakova, H.S., Veremeieva, T.I. & Khomenko O.M. (2019). Modern strategies for updating the competitive environment of construction development. *Ways to increase the efficiency of construction in the formation of market relations*, 42, 55–65.
5. Formation of corporate social responsibility as a way to ensure the strategic competitiveness of the construction company. IV International Scientific and Technical Conference "Effective Technologies in Construction". Kyiv, March 27 – 28, 2019, pp. 133 – 134.
6. Tsyfra, T.Yu. (2018). Formation and assessment of the economic strategy of the developer in the housing market: PhD thesis: 08.00.04 / Kyiv National University. University of Construction and Architecture. Kyiv.
7. Marchuk, T., Ryzhakov, D., Ryzhakova, G., Stetsenko, S. (2017). Identification of the basic elements of the innovation analytical platform for energy efficiency in project financing. *Investment management and financial innovations (open-access)*, 14(4), 12-20. Doi:[http://10.21511/imfi.14\(4\).2017.02](http://10.21511/imfi.14(4).2017.02).
8. Nikolaiev, V.P., Hryhorovskiy, P.Ye., Khyzhniak, V.O., Ryzhakova, G.M., Bielienskova, O.Yu., Molodid, O.S. (2019). Technical and economic aspects of real estate properties : collective monograph. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 124.
9. Hryhorovskiy, P.Ye., Stetsenko, S.P., Menejlyuk, O.I., Khyzhniak, V.O. & Ryzhakovam G.M. (2019). Multiple criteria model for proving investment and construction project efficiency. *Organizational and technological model engineering in the construction industry : collective monograph. Lviv-Toruń : Liha-Pres. SENSE. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-165-0/26-44>*.
10. Stetsenko, S., Bolila, N. (2019). Key determinants of formation of anti-crisis potential of construction enterprises [Electron.J. Current economic problems, 7 (217), 23 – 45.
11. Husarova, L.V., Bolila, N. (2020). Ecological component of economic security as a factor of sustainable development of construction enterprises. *Scientific view: economics and management. Scientific journal №2 (68)*. Dnipro: University of Customs and Finance, 121 – 124.
12. Krikun, K.V., Oliferuk, S.L. & Serdyuchenko, N.B. (2018). Means of increasing the level of competitiveness of the enterprise. *Efficient economy*, 5; available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6307>
13. Ryzhakova, G., Chernyshev, D., Ivakhnenko, I. & Predun, K. (2018). Implementation of principles of biospheric compatibility in the practice of ecological construction in Ukraine. *International Journal of Engineering & Technology. UAE: Science Publishing Corporation*, 10, 3.2, 584 – 5 86.
14. Bielienskova, O.Yu. & Tytok, V.V. (2020). Formation of competition in the primary real estate markets: theoretical preconditions, models, factors. *Ways to increase the efficiency of construction in the formation of market relations*, 44, 147–164. <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.147-164>.
15. Tytok, Viktoriya. (2019). Improvement of the waste management system as an environmental parameter for housing affordability. *Management of Development of Complex Systems*, 40, 225–230; <dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.11970606>.
16. Porter. M.E. (2005). *Competitive strategy: methodology for analyzing industries and competitors; per. from English. Moscow: Alpina Business Books.*
17. Prakhlad, K.K., Ramasvamy, V. (2005). *The future of competition. Creating unique value together with customers*. Kyiv: Oles Kapusta Publishing House.
18. Robynson, Dzh. (1986). *The economic theory of imperfect competition*. Moscow: Prohress, 473.
19. Smit, A. (2001). *The welfare of nations. Research on the nature and causes and nature of the well-being of nations*. Kyiv: Port-Royal.
20. Khamel, H., Prakhlad, K. (2002). *Competing for the future. Building the markets of tomorrow*. Moscow: ZAO "Olymp-Byznes", 288.
21. Verkhohliadova, N. (2004). A retrospective review of the development of the theory of competitive advantage. *Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine*, 4, 25–30.
22. Honcharuk, T.I. (2004). Competition: modern economic characteristics and features. *Current economic problems*, 2 (32), 130 – 145.
23. Shevchuk, V.Ya., Cherniak, V.K., Kovalchuk, T.T., Pedan, M.P. & Pankov, O.I. (2016). *Development for salvation: a monograph*. Kyiv: Heoprynt, 227.

Посилання на публікацію

- APA Bielienskova, Olga, (2020). Theoretical approaches to ensuring strategic competitiveness of enterprises on the basis of sustainable development. *Management of Development of Complex Systems*, 42, 153 – 158. <dx.doi.org/10.32347/2412-9933.2020.42.153-158>.
- ДСТУ Бєлєнкова О. Ю. Теоретичні підходи до забезпечення стратегічної конкурентоспроможності підприємств на базі сталого розвитку [Текст] / О. Ю. Бєлєнкова // Управління розвитком складних систем. – 2020. – № 42. – С. 153 – 158; <dx.doi.org/10.32347/2412-9933.2020.42.153-158>.